

liškoji regula, hierarchija, Magisteriumas yra vergovės jungas, iš kurio reikia išsilaisvinti. Vėlesnis Apšvietos metas buvo tiesiog persunktas laisvės troškimo ir manėsi ją galiausiai pasiekęs. Bet ir marksizmas pristatė save kaip kelią į laisvę.

Šiandien klausiamo: kas yra laisvė? Kaip galime būti laisvi? Suprasti sudėtingą laisvės tikrovę mums padeda šv. Paulius, jos sampratą pateikdamas pamatinių antropologinių bei teologinių išvalgų kontekste. Jis sako: „Tik-tai dėl šios laisvės nepataikaukite kūnui, bet stenkitės vieni kitiems su meile tarnauti.“ Rektorių jau minėjo, kad „kūnas“ nėra tiesiog fizinis kūnas, veikiau „kūnas“ šv. Pauliaus vartosenoje reiškia „aš“ suabsoliutinimą, to „aš“, kuris nori būti viskuo ir viską pasiimti sau. Nuo nieko nepriklausomas absoliutusias „aš“ galiausiai atrodo tikrai turįs laisvę. Esu laisvas, kai nuo nieko nepriklausau, kai galiu daryti visa, ko išgeidžiu. Būtent toks „aš“ suabsoliutinimas ir yra „kūnas“. Taigi tai yra žmogaus nužeminimas, o ne laisvės įgijimas; libertinizmas yra ne laisvė, bet, priešingai, laisvės žlugimas.

Paulius taip pat pateikia drąsų paradoksą: „Tarnaukite (gr. *douleuete*) vieni kitiems su meile.“ Tai reiškia, jog laisvė paradoksaliu būdu įgyvendinama tarnaujant, tampame laisvi, kai tarnaujame vieni kitiems. Taip Paulius visą laisvės problemą perkelia į tiesos apie žmogų kontekstą. Jei apsiribojama kūnu, taip iškeliant save iki dievybės rango, tai šitai veda prie melo. Juk iš tikrųjų žmogus nėra absoliutas, tarsi „aš“ galėtų nuo visa izoliuotis ir elgtis tik pagal savo norus. Tai prieštarauja būties tiesai. Tiesa yra ta, kad mes pirmiausia esame Dievo kūriniai ir gyvename santykiu su Kūrėju. Esame į santykį orientuotos esybės. Ir tik pripažindami savo santykiškumą, įžengiame į tiesą, priešingu atveju įpuolame į melą ir jame save galiausiai sugriauname.

Esame kūriniai, vadinasi, priklausome nuo Kūrėjo. Apšvietos laikotarpiu pirmiausia ateizmas tai laikė priklausomybe, iš kurios būtina išsilaisvinti. Tačiau fatališka priklausomybė tai būtų tik tokiu atveju, jei šis Dievas Kūrėjas būtų tironas, negera Esybė, jei jis būtų toks, kaip žmogiškieji tironai. Tačiau jei šis Kūrėjas mus myli ir mūsų priklausomybė reiškia buvimą jo meilės erdvėje, tai ši priklausomybė kaip tik ir yra laisvė. Šitokiu būdu esame Kūrėjo meilėje, esame susivieniję su juo, jo visa tikrove, visa galia. Tad pirmasis momentas yra štai toks: būti kūriniumi reiškia būti mylimam Kūrėjo, būti susijusiam su juo meilės ryšiu, kurį jis mums dovanuoja ir kuriuo užbėga mums į priekį. Tuo pirmiausia remiasi mūsų tiesa, kuri sykiu yra pašaukimas mylėti.

Tad regėti Dievą, krypti į Dievą, pažinti Dievą, pažinti Dievo valią, įsijungti į jo valią, t. y. į meilę, reiškia

Benediktas XVI

Kas yra laisvė?

Kreipimasis į Romos kunigų seminarijos bendruomenę

2009 m. vasario 20 d.

Gerbiamas Kardinole, mieli bičiuliai!

Visada labai džiaugiuosi galėdamas apsilankyti savo kunigų seminarijoje, pamatyti savo vyskupijos būsimus kunigus, pabūti su jumis per Pasitikėjimo Dievo Motinos šventę. Ženkime priekin kartu su ja, kuri mums padeda ir mus lydi, išties teikia tikrumo, jog esame remiami dieviškosios malonės!

Dabar pažiūrėkime, ką mums šv. Paulius sako šiuo tekstu: „Esate pašaukti laisvei!“ Laisvė visais laikais buvo didžioji žmonijos svajonė – nuo pat pradžių, bet ypač modernybės epochoje. Žinome, jog Liuteris, įkvėptas šio Laiško galatams teksto, padarė išvadą, kad vienuo-

vis labiau įžengti į tiesos erdvę. Ir šis Dievo pažinimo, meilės santykio su Dievu kelias yra nepaprastas mūsų krikščioniškojo gyvenimo nuotykis, nes Kristuje pažįstame Dievo veidą – veidą Dievo, mylinčio mus iki kryžiaus, iki savęs atidavimo.

Tačiau kūriniškasis santykiškumas neatsiejamas nuo dar vienos santykio rūšies: esame susiję su Dievu, tačiau kaip žmonijos giminė esame susiję ir vieni su kitais. Kitaip tariant: žmogaus laisvė, viena vertus, yra būti Dievo meilės džiaugsmo kupinoje ir plačioje erdvėje, tačiau, kita vertus, suponuoja vienybę su kitais ir buvimą dėl kitų. Nėra laisvės kito atžvilgiu. Jei save suabsoliutinu, tampa laisvės priešas. Tada nebegalime sugyventi, ir visas gyvenimas tampa žiaurus, žlunga. Tikrai bendra laisvė yra žmogiška laisvė, tik būdami kartu galime įžengti į laisvės simfoniją.

Todėl svarbus dar vienas momentas: kuomet priimu kitą, priimu ribas, kurias mano paties laisvei nubrėžia pagarba kito laisvei, kai ištraukiu į priklausomybių tinklą, galiausiai padarantį mus viena šeima, – tik tuomet esu kelyje į bendrą išsilaisvinimą.

Čia išnyra labai svarbus klausimas: kas yra laisvės dalijimosi su kitu matas? Matome, jog žmogui, kad jis galėtų įgyvendinti savo laisvę, bendrą laisvę, reikia tvarkos ir teisės. O kaip surasti teisingą tvarką, kur niekas nebūtų engiamas, bet kiekvienas galėtų prisidėti prie šio laisvių atsiradimo? Jei nėra bendros žmogaus tiesos, kuri atsiveria Dievo akims, belieka pozityvizmas, ir tada susidaro įspūdis, jog kažkas primetama – netgi ir jėga. Todėl prieš tvarką ir teisę sukylama, tarsi tai būtų vergija.

Tačiau jei savo prigimtyje galime surasti Kūrėjo tvarką, tiesos tvarką, kur kiekvienam numatyta vieta, tvarka ir teisė gali būti priemonės, vedančios į laisvę iš egoizmo vergijos. Tarnavimas vienas kitam tampa laisvės priemone. Čia galime paminėti visą politinę filosofiją, atitinkančią Bažnyčios socialinį mokymą. Ji padeda mums atrasti bendrą tvarką, kiekvienam suteikiančią vietą bendrame žmonijos gyvenime. Tad pirmoji tikrovė, kurios būtina paisyti, yra tiesa: tiesai prieštaraujanti laisvė nėra laisvė. Tarnavimas vienas kitam sukuria bendrą laisvės erdvę.

Tada Paulius tęsia: „Visas įsakymas telpa viename sakinyje: Mylėk savo artimą kaip save patį.“ Šiuo pasakymu parodomas žmogumi tapusio Dievo slėpinys, slėpinys Kristaus, kuris savo gyvenimu, mirtimi ir prisikėlimu tapo gyvuoju Įstatymu. Apie šį slėpinį tiesiogiai užsimenama pirmais mūsų skaitinio žodžiais – „Esate pašaukti laisvei!“ Esame pašaukti Evangelijos, esame realiai pašaukti per Krikštą, dalyvavimą Kris-

taus mirtyje bei prisikėlime, ir šitaip nuo „kūno“, nuo egoizmo, perėję prie bendrystės su Kristumi. Ir todėl esame Įstatymo pilnatvėje.

Jūs tikriausiai žinote gražius šv. Augustino žodžius: „*Dilige et fac quod vis* – Mylėk ir daryk, ką nori.“ Tai, ką sako Augustinas, yra tiesa, jei tinkamai suprantame žodį „meilė“. „Mylėk ir daryk, ką nori“ – bet pirma turime būti tikrai persiėmę bendryste su Kristumi, susitapatinę su jo mirtimi ir prisikėlimu, susivieniję su juo jo Kūno bendrystėje. Dalyvaujant sakramentuose, klausantis Dievo žodžio dieviškoji valia, dieviškasis Įstatymas tikrai įsiskverbia į mūsų valią, suderina ją su jo valia – abu pasidaro viena vienintele valia. Šitaip tampame išties laisvi, galime tikrai daryti, ką norime, nes to norime kartu su Kristumi, norime tiesoje ir su tiesa.

Tad melskime Viešpatį, kad jis mums padėtų eiti šiuo sulig Krikštu prasidėjusiu keliu, tapatinimosi su Eucharistijoje vis iš naujo realiu tampančiu Kristumi keliu. Trečiojoje Eucharistijos maldoje tariame: „Būsime Kristuje vienas kūnas ir viena siela.“ Šią akimirką Eucharistijos ir mūsų tikro dalyvavimo Kristaus mirties ir prisikėlimo slėpinyje dėka tampame viena siela su juo, mūsų valios pasidaro tapačios, ir tada tikrai būname pasiekę laisvę.

Šie žodžiai – Įstatymas įvykdytas, tikrove tampantys bendrystėje su Kristumi, galioja ne tik Viešpačiui, bet ir visiems šventiesiems, įžengusiems į tokią bendrystę su Kristumi, į tokią būties vienybę, į tokią vienybę su jo valia. Tokio pasitikėjimo mums teikia Dievo Motina, kuri paima mus už rankos, veda, padeda eiti šiuo vienybės su Dievo valia keliu – vienybės, kuri jai buvo dovanota nuo pirmosios akimirkos ir kurią ji išreiškė savuoju *Fiat*.

O po tokių gražių dalykų tame pačiame laiške galiausiai aptinkame nuorodą į šiek tiek liūdną situaciją galatų bendruomenėje. Paulius rašo: „Bet jeigu jūs vienas kitą kremtate ir edate, žiūrėkite, kad nebūtumėte vienas kito praryti! <...> gyvenkite Dvasia!“ Mano nuomone, šioje bendruomenėje, kuri ėjo ne bendrystės su Kristumi, bet „kūno“ išorinio įstatymo keliu, natūraliai kyla polemikų, ir Paulius sako: jūs virstate žvėrimis, kandžiojate vienas kitą. Jis taip užsimena apie polemikas, atsirandančias tuomet, kai tikėjimas išsigimsta į intelektualizmą, o nusižeminimą pakeičia arogantiška pretenzija būti geresniam už kitus.

Labai gerai matome tokių dalykų ir šiandien – ten, kur kiekvienas, užuot ištraukęs į bendrystę su Kristumi, Kristaus Kūną – Bažnyčią, trokšta būti už kitą pranašesnis ir savo intelektualiniu arogantiškumu įtikinti, jog yra geresnis. Taip gimsta griaunamojo pobūdžio polemikos,

taip randasi karikatūra Bažnyčios, kuri turėtų būti vienos širdies ir vienos sielos.

Toks šv. Pauliaus įspėjimas turėtų ir šiandien skatinti mus tirti savo sąžinę. Nemanysime, jog esame pranašesni už kitą, bet persiimkime Kristaus nuolankumu, Dievo Motinos nuolankumu, persiimkime tikėjimo klusnumu. Tada ir mums iš tikrųjų atsivers plati tiesos ir laisvės meilėje erdvė.

Pabaigoje padėkokime Dievui, kad jis Kristuje parodė mums savo veidą, dovanojo Dievo Motiną, dovanojo šventuosius ir pašaukė mus būti su juo vienu kūnu ir viena siela. Taip pat melskimės, kad jis mums padėtų vis labiau įsitraukti į šią bendrystę su jo valia, idant taip kartu su laisve atrastume meilę ir džiaugsmą.
